

دانشگاه فردوسی مشهد

دانشکده الهیات و معارف اسلامی (شهید مطهری)

پایان نامه کارشناسی ارشد

رشته مدرسی معارف اسلامی

گرایش مبانی نظری اسلام

عنوان

بررسی تاثیر انواع انحرافات رفتاری در ناپایداری خانواده براساس آیات و روایات

استاد راهنما

جناب حجت الاسلام والمسلمین دکتر عبدالقاسم کریمی

استاد مشاور

جناب آقای دکتر علیرضا نجف زاده

نگارش

علی کامل رضانیا

تابستان 91

تعهدنامه

اینجانب علی کامل رضانیا، دانشجوی دوره‌ی کارشناسی ارشد، رشته‌ی مدرسی معارف اسلامی - مبانی نظری اسلام دانشکده‌ی الهیات و معارف اسلامی (گروه معارف اسلامی)، دانشگاه فردوسی مشهد، نویسنده‌ی پایان‌نامه‌ی "بررسی تاثیر انواع انحرافات رفتاری در ناپایداری خانواده براساس آیات و روایات"، تحت راهنمایی حجت الاسلام دکتر عبدالقاسم کریمی، متعهد می‌شوم:

- تحقیقات در این پایان‌نامه توسط اینجانب انجام شده است و از صحت و اصالت برخوردار است.
- در استفاده از نتایج پژوهش‌های محققان دیگر، به مرجع مورد استفاده، استناد شده است.
- مطالب مندرج در پایان‌نامه تاکنون توسط خود یا فرد دیگری برای دریافت هیچ نوع مدرک یا امتیازی در هیچ‌جا ارائه نشده است.
- کلیه‌ی حقوق معنوی این اثر متعلق به دانشگاه فردوسی مشهد می‌باشد و مقالات مستخرج با نام «دانشگاه فردوسی مشهد» و یا «Ferdowsi University of Mashhad» به چاپ خواهد رسید.
- حقوق معنوی تمام افرادی که در به دست آمدن نتایج اصلی پایان‌نامه تأثیرگذار بوده‌اند، در مقالات مستخرج از رساله، رعایت شده است.
- در کلیه‌ی مراحل انجام این پایان‌نامه، در مواردی که از موجود زنده (یا بافت‌های آن‌ها) استفاده شده است، ضوابط و اصول اخلاقی رعایت شده است.
- در کلیه‌ی مراحل انجام این پایان‌نامه، در مواردی که به حوزه‌ی اطلاعات شخصی افراد، دسترسی یافته، یا استفاده شده است، اصل رازداری، ضوابط و اصول اخلاقی رعایت شده است.

تاریخ

امضای دانشجو

مالکیت نتایج و حق نشر

- کلیه‌ی حقوق معنوی این اثر و محصولات آن (مقالات مستخرج، کتاب، برنامه‌های رایانه‌ای، نرم‌افزارها، و تجهیزات ساخته شده) متعلق به دانشگاه فردوسی مشهد می‌باشد. این مطلب باید به نحو مقتضی در تولیدات علمی مربوطه ذکر شود.
- استفاده از اطلاعات و نتایج موجود در پایان‌نامه بدون ذکر مرجع، مجاز نمی‌باشد.

صور تجلسه دفاع از پایان نامه کارشناسی ارشد

جلسه دفاع از پایان نامه آقای علی کامل رضانیا دانشجوی دوره کارشناسی ارشد رشته مهندسی معارف اسلامی گرایش مبانی نظری اسلام، در ساعت ۱۰ روز ۹۱/۴/۱۸ در محل اتاق شورای گروه معارف دانشکده الهیات با حضور امضا کنندگان ذیل تشکیل گردید. پس از بررسی های لازم، هیأت داوران پایان نامه نامبرده را با نمره به عدد ..... به حروف ..... و با درجه ..... مورد تأیید قرار داد /

مکمل

عنوان رساله

بررسی تاثیر انواع انحرافات رفتاری در ناپایداری خانواده بر اساس آیات و روایات

امضا

هیئت داوران

• داور: دکتر فهیمه شریعتی

استادیار گروه معارف اسلامی دانشگاه فردوسی مشهد

• داور و نماینده تحصیلات تکمیلی: دکتر سید حسین سید موسوی

• استادیار گروه معارف اسلامی دانشگاه فردوسی مشهد

• استاد راهنما: جناب حجت الاسلام آقای عبدالقاسم کریمی

• استادیار گروه معارف اسلامی دانشگاه فردوسی مشهد

• استاد مشاور: دکتر علیرضا نجف زاده

• استادیار گروه معارف اسلامی دانشگاه فردوسی مشهد

• مدیر گروه: دکتر سید محمد مرتضوی

دانشیار گروه معارف اسلامی دانشگاه فردوسی مشهد

تقدیر و سپاس:

سپاس و تشکر از همه کسانی که با نور علم و دانش، مسیر صحیح را نشانم دادند، تا بتوانم خوب بیندیشم و خوب انتخاب کنم و لذت تحصیل را با تمام وجود درک کنم؛

و با سپاس از استادان گرانقدرم جناب حجت الاسلام والمسلمین دکتر عبدالقاسم کریمی و جناب آقای دکتر علیرضا نجف زاده به خاطر تمام زحماتی که برای موفقیتم کشیدند و با صبر و حوصله مرا در تدوین این پایان نامه راهنمایی و یاری نمودند.

و تقدیر و تشکر از تلاش‌های بی‌شائبه همسر ارجمندم که با حمایت‌های ارزشمند خود مرا در پیمودن قله‌های پیشرفت و تکامل یاری نمود.

بسمه تعالی

مشخصات رساله/پایان نامه تحصیلی دانشجویان

دانشگاه فردوسی مشهد

عنوان پایان نامه: بررسی تاثیر انواع انحرافات رفتاری در ناپایداری خانواده براساس آیات و روایات

نام نویسنده: علی کامل رضانیا

نام استاد(ان) راهنما: حجت الاسلام دکتر عبدالقاسم کریمی

نام استاد(ان) مشاور: دکتر علیرضا نجف زاده

دانشکده : الهیات و معارف اسلامی	گروه: مدرسی معارف اسلامی	رشته تحصیلی: مبانی نظری اسلام
تاریخ تصویب: 90/2/28	تاریخ دفاع: 91/4/18	
مقطع تحصیلی: کارشناسی ارشد	دکتری	تعداد صفحات: 185

چکیده رساله/پایان نامه :

ما در این پایان نامه، با توجه به تاثیرات مستقیم استحکام یا تزلزل نهاد خانواده بر شخصیت و رفتار انسان در حوزه فردی و بین فردی، به بررسی تاثیر انحرافات رفتاری در خانواده براساس آموزه‌های دینی پرداختیم.

بعد از بیان جایگاه و اهمیت خانواده و رابطه خانواده سالم با جامعه سالم در فصل اول در سه فصل بعدی با توجه به اهمیت سه نیاز جنسی، عاطفی و مالی در خانواده، به انحرافات رفتاری که منافات با تامین این نیازها دارد پرداخته شده است. به گونه‌ای که در فصل دوم انحراف جنسی همسران اعم از درون خانواده و برون خانواده مورد بررسی قرار گرفت و به راه کارها و دستورات دین به منظور دفع یا رفع انحرافات جنسی زوجین به صورت مبسوط پرداخته شده است. در فصل سوم بحث از انحراف رفتاری خشونت و پرخاشگری در خانواده آمده است و تاثیر این انحراف در تزلزل رابطه عاطفی بین همسران و والدین و فرزندان براساس آیات و روایات مورد بررسی قرار گرفته است و به جایگاه و اهمیت ارضا نیاز عاطفی همسران و فرزندان در آموزه‌های دینی اشاره شده است و راه کارهای دینی را به منظور تامین این نیاز آورده ایم. در فصل چهارم به نقش اعتیاد به مواد مخدر و مشروبات الکلی و روان گردانها و بی کاری و بی مسئولیتی مرد خانواده، در تامین نشدن نیاز مالی خانواده و تاثیر رفتار و اندیشه مقایسه گرانه و رفتارهای خودخواهانه و متکبرانه همسران و والدین در تخریب رابطه عاطفی بین اعضای خانواده براساس آموزه‌های دینی پرداخته شده است.

کلید واژه‌ها:	امضای استاد راهنما:
1. انحرافات رفتاری	تاریخ:
2. تاثیر رفتاری	
3. ناپایداری خانواده	
4. برون رفت دینی	
5. آیات	
6. روایات	

عنوان

1.....	مقدمه
1.....	طرح مسأله و تبیین موضوع
2.....	پرسش‌های اساسی پژوهش
2.....	فرضیه‌های پژوهش
3.....	ضرورت و اهداف پژوهش
5.....	پیشینه پژوهش
6.....	روش پژوهش
6.....	ساختار پژوهش
9.....	فصل اول: کلیات
9.....	واژه‌شناسی
9.....	تعریف خانواده
10.....	فرق بین خانواده و خانوار
10.....	معنای پایداری خانواده
11.....	اهمیت تشکیل خانواده و ازدواج در اسلام
14.....	اهمیت توجه به استحکام خانواده

16.....	نگاه اسلام به تحکیم خانواده
16.....	مبانی تحکیم روابط در خانواده
18.....	رابطه خانواده سالم با جامعه سالم
19.....	نگاه غرب به خانواده
21.....	انواع خانواده
21.....	خانواده‌ی به‌سامان
22.....	خانواده‌ی نابه‌سامان
22.....	ارکان خانواده در اسلام
22.....	مرد
23.....	مهم‌ترین کارکردهای مرد از نظر اسلام
23.....	اداره‌ی اقتصادی خانواده
23.....	امنیت خانواده
24.....	اجتماعی کردن و تربیت کودک
24.....	زن
25.....	مهم‌ترین کارکردهای زن از نظر اسلام
25.....	نقش و ارزش اجتماعی زن
26.....	فرزندان
28.....	فصل دوم: انحراف در رفتارهای جنسی بین همسران
28.....	تعریف انحراف رفتاری جنسی
28.....	اهمیت رابطه جنسی همسران
31.....	جایگاه رابطه جنسی از منظر دین
35.....	بخش اول: تاثیر انحرافات جنسی درون خانواده بر تزلزل خانواده
35.....	تعریف انحرافات جنسی درون خانواده
35.....	تاثیر انحرافات جنسی
36.....	سرد مزاجی

- 36.....زمینه‌های سرد مزاجی زنان و دستور دین به مردان
- 37.....آشفته‌گی در ظاهر و پوشش و نظافت مرد
- 40.....عجله و شتاب در روابط جنسی و عدم توجه به نیازهای همسر
- 40.....درنگ بیشتر
- 42.....ملاعبه و بازی قبل از آمیزش
- 44.....ارتباط فیزیکی و تماس بدنی مثل بوسیدن و نوازش
- 47.....دوری از ارتباط جنسی آزار دهنده
- 49.....زمینه‌های سرد مزاجی مردان و دستور دین به زنان
- 49.....نداشتن هنر ارتباط جنسی
- 50.....عرضه بر شوهر در وقت خواب
- 52.....آشفته‌گی در ظاهر و نبود زینت و آرایش زنانه
- 52.....آرایش و زینت زنان و دختران
- 54.....حیای منفی برای همسر
- 55.....عشوه گری برای همسر و ترک حیای منفی
- 55.....حیا در آمیزش ممنوع!
- 56.....دوری از هر چیزی که طراوت و زیبایی زن را به خطر می‌اندازد
- 57.....عوامل مشترک بین زن و مرد در سرد مزاجی
- 57.....عدم رضایت زوجین در انتخاب یکدیگر
- 58.....انتخاب همسر مورد پسند
- 58.....عدم ایجاد تلقی مثبت از روابط جنسی بین همسران
- 60.....آمیزش و ریزش گناهان
- 62.....لذت بخش‌ترین چیزها
- 64.....سرگرمی مؤمن
- 65.....عدم توجه به نیازهای همسر
- 66.....بخش دوم) تاثیر انحرافات جنسی برون خانواده بر تزلزل خانواده
- 66.....انحرافات جنسی برون خانواده

69	ریشه انحرافات برون رفتاری همسران
69	کوتاهی همسر در تامین نیاز جنسی و عاطفی طرف مقابل
69	کام‌یابی ناموفق، زمینه‌ی انحراف
70	تداخل مرزهای فرهنگ و شرع
72	فقدان ارزشها و اصالت یافتن لذت‌گرایی، ظاهر‌گرایی و زندگی دنیوی
73	نگاه حرام
76	فصل سوم: خشونت و پرخاشگری
76	تعریف و ماهیت پرخاشگری
77	ضرورت وجود قوه غضب
77	دیدگاه‌ها در مورد پرخاشگری
79	غضب (خشم) از منظر دین
79	اهمیت و تاثیر پرخاشگری بر ناپایداری خانواده
84	تاثیر پرخاشگری والدین بر فرزندان
86	علل پرخاشگری
86	ناکامی
88	تحریک مستقیم
88	خشونت رسانه‌ای
89	عوامل شخصیتی
90	بیماری‌های روانی و عدم سلامت روانی
91	سلطه‌گری همسران یا والدین
93	کار مضاعف
93	انتظارات غیر منطقی و عدم درک نیازهای طرف مقابل
94	نخوت و تکبر
95	تمسخر و اهانت
96	سرزنش کردن

98.....	مهار پر خاشگری از منظر اسلام
98.....	شیوه‌های شناختی
98.....	بالا بردن اندیشه دینی
100.....	تعدیل توقعات
102.....	مسئله حل کردن
103.....	آگاهی دادن به افراد (آموزش مهارت‌های اجتماعی)
104.....	شیوه‌های عاطفی
104.....	تواضع و اطاعت
105.....	عذر خواهی کردن
106.....	صداقت
106.....	سخاوت
107.....	شیوه‌های رفتاری
108.....	بها ندادن به لجبازی‌ها
110.....	گذشت
112.....	تغافل و چشم پوشی
113.....	الگو برداری
113.....	خوش رفتاری با همسر و فرزندان (حسن معاشرت)
116.....	جلوه‌های خوش رفتاری در خانواده
116.....	خوش رویی
117.....	خوش زبانی
118.....	تکریم متقابل
119.....	نمودهای احترام متقابل
119.....	رعایت ادب
120.....	سلام کردن
121.....	استقبال یا بدرقه همسر
122.....	سیاسگزاری و قدردانی
123.....	حفظ کرامت همسر

124.....	توجه و ابراز محبت به همسر و فرزندان .....
125.....	جایگاه محبت در خانواده.....
128.....	شیوه‌های ابراز محبت .....
128.....	محبت زبانی .....
128.....	محبت کتبی .....
129.....	محبت رفتاری .....
131.....	فصل چهارم: چند رفتار انحرافی تاثیرگذار .....
131.....	رفتارهای خود خواهانه و خود محورانه مثل غرور زن، تکبر مرد (دوری از سبک شورائی) .....
133.....	راه کارهای دین به منظور مهار و پیشگیری از این رفتارها .....
133.....	همکاری .....
134.....	احترام متقابل .....
135.....	تقویت روحیه مشورت .....
136.....	مشورت با فرزند .....
137.....	آثار مشورت با فرزند .....
137.....	رشد عزت نفس .....
137.....	دوست داشتن والدین .....
138.....	رشد اجتماعی .....
138.....	احساس مسئولیت .....
139.....	مقایسه کردن .....
139.....	مهارت مقایسه کردن .....
140.....	مقایسه کاهنده .....
141.....	نقش مقایسه صعودی در تزلزل خانواده .....
142.....	راه کار دین مقایسه افزاینده .....
144.....	کارکرد روانی مقایسه نزولی .....
145.....	اعتیاد به مواد مخدر، روان گرادان‌ها و مشروبات الکلی .....
146.....	تاثیرات اعتیاد به این مواد بر ناپایداری خانواده .....

147.....	اختلال در تنظیم روابط جنسی
147.....	خشونت علیه همسر و فرزندان
147.....	دلسردی از نقش همسری و مادری
148.....	تنزل پایگاه اجتماعی خانواده
149.....	روابط والد با فرزندان
150.....	فقدان امنیت اقتصادی خانواده
150.....	علل گرایش افراد به مصرف مشروبات و مواد مخدر
151.....	راه کار دین
155.....	بی کاری و بی مسئولیتی
155.....	تأثیر بی کاری بر تزلزل خانواده
161.....	جمع بندی و نتیجه گیری
164.....	منابع و ماخذ

مقدمه

طرح مسأله و تبیین موضوع

خانواده نهادی است که ضرورت آن عقلا قابل اثبات است و بدون آن حیات اجتماعی شکل و معنایی پیدا نخواهد کرد و تنها نظام اجتماعی است که در همه جوامع مذهبی و غیر مذهبی پذیرفته شده و در جوامع مختلف از نقش، پایگاه و منزلت‌هایی گوناگون برخوردار گردیده است. همچنین ماندگاری و پایداری این نهاد یا تزلزل و ناپایداری آن تاثیرات مستقیم و گاه جبران ناپذیری بر شکل‌گیری شخصیت و رفتار انسان در حوزه فردی و بین فردی خواهد داشت، به گونه‌ای که توجه به این مهم، تضمین‌کننده سعادت دنیوی و اخروی افراد و جامعه می‌تواند باشد. لذا یکی از مهمترین مسائل مورد توجه صاحب نظران مباحث خانواده، شناخت انحرافات رفتاری موجود بین آنهاست که می‌تواند کیان و کارائی خانواده را به خطر اندازد و موجب از هم فروپاشی خانواده یا حداقل طلاق‌های عاطفی بین همسران شود؛ با توجه به این مهم این سوال مطرح می‌شود که: شناخت انواع انحرافات رفتاری موثر در ناپایداری نظام خانواده براساس آیات و روایات چیست؟

پرسش‌های اساسی پژوهش

چون در برخی پژوهش‌های ارائه شده در حوزه خانواده به صورت زیربنایی علل ناپایداری در آنها مغفول مانده است، این تحقیقات نتوانسته است ماندگاری خانواده را تضمین کند چرا که تا آسیب شناسی کامل انجام نشود و راه کار مناسب برای رفع آن آسیب ارائه نشود، هر گونه راه کار دیگر به منظور تقویت و پایداری خانواده سرانجام نخواهد داشت، پس در قدم اول باید شناخت مشکل و ریشه تزلزل و بعد ارائه راه کار به منظور رفع یا دفع آن آسیب و در قدم‌های بعدی پرداختن به عللی که مستلزم پایداری خانواده است، مورد تحقیق اندیشمندان و صاحب نظران در حوزه خانواده قرار گیرد. لذا این پژوهش با این رویکرد به این سوالات پاسخ خواهد داد که:

- 1- انواع انحرافات رفتاری در ناپایداری نظام خانواده کدامند؟
- 2- تاثیرات انواع انحرافات رفتاری از دیدگاه آموزه‌های دینی چیست؟
- 3- نگاه دین برای برون رفت از این ناپایداری چیست؟

فرضیه‌های پژوهش

با توجه به کارکردهای خانواده در نظام اسلامی و نگاهی جامع به زمینه‌های تخریب کيان خانواده، ما را به این احتمال می‌رساند که انحرافات رفتاری همچون اختلال در روابط زناشویی همسران، خشونت و پرخاشگری، بدخلقی، اعتیاد، نگاه‌های حرام، رفتارهای تحقیرآمیز، تهمت، بی‌کاری و بی‌تدبیری و... از مهمترین عوامل برای ناپایداری خانواده می‌باشد.

همچنین در نظام و اندیشه اسلامی که ارزش و ضد ارزش براساس فطرت و سرشت انسان‌ها تنظیم شده است و حسن و قبح ذاتی برای آنها اثبات شده است و از طرفی

جایگاه و شخصیت و کرامت انسان‌ها براساس آنها ترسیم و تعیین شده است وجود این رفتارهای انحرافی، تاثیراتی مثل تحقیر شخصیت و کرامت انسانی، از بین رفتن درک و تفاهم متقابل، اختلال‌های شدید روانی، اختلال در شبکه ارتباطی و رفتاری همسران یا والدین و فرزندان، برخوردهای نامناسب و ناسالم همسران یا والدین و فرزندان، بیماری‌های جسمانی، افسردگی‌ها، اضطراب‌ها، کاهش سلامت روانی همسران و فرزندان، تربیت نامناسب و شکل‌گیری شخصیت نابهنجار در افراد، شکل‌گیری عواطف و رفتارهای سرد و در نهایت طلاق را می‌تواند به همراه داشته باشد.

با توجه به این مهم، دین بعنوان تضمین کننده سعادت دنیوی انسان با نگاهی عمیق به روحيات و شخصیت جنس زن و مرد و تقدم مصلحت نوعی نسبت به مصلحت شخصی و فردی و شناخت کامل از تاثیرات مثبت یا منفی رفتار انحرافی و غیر انحرافی تک تک اعضای خانواده خصوصاً همسران نسبت به یکدیگر و نسبت به جامعه، شاید راه‌کارهایی همچون توجه به نیازهای اساسی همسران مثل ارضاء نیاز جنسی، نیاز عاطفی، نیاز اقتصادی، توجه به کرامت انسانی، محدود کردن روابط محرم و نامحرم، تقسیم نقش‌ها براساس جنسیت در بین همسران و تنظیم ساختار خانواده براساس نظام طولی به جای نظام عرضی موجود در غرب، وضع قوانینی حقوقی بین همسران، تشویق به داشتن اخلاق حسنه و توجه به صفات بازدارنده و رعایت آداب اخلاقی بین همسران و... را برای برون رفت از این ناپایداری بیان کرده باشد.

ضرورت و اهداف پژوهش

خانواده به دلیل اهمیت و جایگاه ویژه‌اش در حیات انسان‌ها از دیرباز مورد توجه اندیشمندان بوده و با رویکردهای دینی، اخلاقی، فلسفی و حقوقی مورد مطالعه قرار گرفته است. از زمان پیدایش و گسترش علوم جدید نیز شاهد بررسی‌های تاریخی، مردم‌شناسی، روان‌شناختی و به ویژه جامعه‌شناسی در موضوع خانواده هستیم.

تغییرات گسترده در ساختارهای اجتماعی، اصلاحات دینی و جایگزینی انسان‌محوری به جای خدامحوری، غلبه نگرش پوزیتیویسم در علوم، حضور تاثیرگذار و فرهنگ‌ساز تکنولوژی‌های جدید در زندگی مردم، ظهور جنبش‌های فمینیستی و حمایت منابع قدرت جهانی از آنها به دلیل همسویی منافع و بسیاری تغییرات دیگر که مدرنیته در زندگی انسان پدید آورد، او را مجبور ساخت تا خانواده‌ای متفاوت از قبل با ساختاری جدید از روابط، حقوق و اخلاقیات، تشکیل دهد. خانواده‌ای که مرد آن حتی اگر مهارت داشته باشد، قادر نیست مدیریت کند؛ حمایت اقتصادی از زن تضمین نمی‌شود؛ نقش‌های سنتی زنانه ارزش محسوب نمی‌شود و بسیاری شاخص‌های دیگر که آسیب‌های خانواده را از حد نارضایتی‌های محدود دوران سنتی خارج کرده و فروپاشی خانواده را در افق دید اندیشمندان نشانده و باعث نگرانی آنها شده است.

لذا با توجه به جایگاه ارزشمند خانواده سالم و کارکردهای مهم آن در رشد فردی و اجتماعی افراد و با توجه به این که مقدمه یک جامعه سالم، خانواده سالم خواهد بود و شناخت این مهم توسط نظام ویران‌گر غربی و بکارگیری شیوه‌های نوین تبلیغی به منظور از هم پاشیدگی خانواده و تخریب هدفمند پایه‌های نظام خانواده چاره‌ای جز بررسی و شناخت راه کارهایی دینی که نشأت گرفته از فطرت پاک و عقل سلیم بشری باشد نیست. هدف ما در این پژوهش این است اثبات کنیم که آموزه‌های دینی در کنار توجه به بعد فردی انسان، نگاهی جامع و عمیق به حوزه بین فردی او خصوصا در روابط بین همسران داشته است و از بیان انحرافات رفتاری بین همسران غافل نبوده است.

پیشینه پژوهش

با توجه به اهمیت جایگاه خانواده و تاثیرات متقابل آن بر فرد و جامعه، پژوهش‌های متعددی در این موضوع انجام شده است و اندیشمندان علوم مختلف با توجه به اهمیت کارکردهای خانواده با رویکردهای دینی، اخلاقی، فلسفی و حقوقی به مطالعه و آسیب‌شناسی این نهاد تاثیرگذار پرداخته‌اند.

در سالهای اخیر نیز رویکرد اندیشمندان علوم اجتماعی و علوم روان‌شناختی به مباحث خانواده بیشتر شده است و تحقیقات گسترده‌ای چه در نظام غربی با رویکردهای مادی گرایانه و چه در نظام اسلامی با رویکردهای دینی به منظور شناخت آسیب و راه‌کارهای تقویت نظام خانواده انجام شده است اما عللی همچون نگاه تک‌عاملی مثل فاکتور اقتصادی، نگاه جنسیتی و تاثیر پذیر بر تفکر فمینیسم و تمرکز بر نقش زنان در پایداری یا ناپایداری خانواده، بی‌توجهی به نقش آسیب‌ها و معطوف کردن پژوهش به عوامل تحکیم خانواده، بررسی آسیب‌ها براساس آموزه‌های علم روان‌شناسی و جامعه‌شناسی غرب و نگاه مادی‌گرایانه و انسان‌گرایانه به خانواده و بی‌توجهی کامل یا ناقص به آموزه‌های دینی یا بررسی علل براساس نگاه سطحی به آیات و روایات و بی‌توجهی به لایه‌ای زیرین اندیشه دینی و ... خلاء تحقیقی که به بررسی و کشف مهمترین علل انحرافات رفتاری که منجر به ناپایداری خانواده براساس آیات و روایات باشد را روشن‌تر می‌کند.

برگزاری همایش‌ها و کنفرانس‌ها در موضوع خانواده در دهه اخیر، نشان از توجه و اهمیت صاحب‌نظران در حوزه خانواده دارد. خروجی این همایش‌ها اگرچه قالباً همراه با مقاله‌های متعدد در حوزه خانواده بوده است ولی چون قالب شرکت‌کنندگان با

اندیشه‌های اصیل اسلامی فاصله علمی داشته‌اند، نتوانسته‌اند به طور شایسته، جایگاه دین را در استحکام خانواده نشان دهند. از طرفی توجه صرف به جایگاه و اهمیت خانواده یا توجه به عوامل استحکام خانواده بدون بررسی علل ناپایداری براساس رویکرد دینی، تاثیرگذاری تحقیقات و پژوهش‌ها را مقطعی و موقتی کرده است.

روش پژوهش

پژوهش حاضر به صورت کتابخانه‌ای بوده است، که در قدم اول با مراجعه به منابع اصیل و دسته اول در آموزه‌های دینی، زمینه‌ها و علل آسیب‌زا به استحکام خانواده بررسی شد و در پایان مهمترین علل تاثیر در ناپایداری خانواده از بین آموزه‌های اسلامی استخراج شد و مورد تحلیل و بررسی قرار گرفت. در کنار توجه به منابع دینی، نیاز به توجه و ارزیابی و بررسی منابع دسته اول در حوزه‌های اجتماعی و روان‌شناختی نیز احساس می‌شد، به همین خاطر با مراجعه به آنها و احیانا مراجعه به مقالات مندرج در فصل نامه‌های معتبر که در حوزه خانواده تحقیقات میدانی هم کرده بودند، جمع‌بندی کلی از مهمترین آسیب‌های خانواده امروزی بدست آمد.

ناگفته نماند که ارائه علل ناپایداری در این پژوهش به معنای ارائه تمام آنها نیست بلکه شاید عللی دیگر جزو مهمترین علل ناپایداری خانواده قرار گیرد که در این پژوهش به آن پرداخته نشده است.

ساختار پژوهش

این پژوهش از یک مقدمه و چهار فصل تشکیل شده است که در مقدمه به بیان مساله، پیشینه تحقیق، ضرورت، فرضیه‌ها، روش پژوهش و ساختار آن پرداخته شده است و چهار فصل به شکل زیر تنظیم شده است:

فصل اول: به کلیات می‌پردازد و شامل تعریف خانواده، مفهوم ناپایداری، اهمیت استحکام خانواده، فرق بین خانواده و خانوار، اهمیت تشکیل خانواده در اسلام، مبانی تحکیم خانواده، رابطه خانواده سالم با جامعه سالم، نگاه غرب به خانواده، انواع خانواده و در نهایت به ارکان خانواده می‌باشد.

از فصل دوم به بعد به بیان انحرافات رفتاری می‌پردازیم که در فصل دوم و سوم به خاطر اهمیت و تاثیرگذاری منحصر به فرد دو انحراف رفتاری «انحرافات جنسی همسران و انحراف رفتاری خشونت و پرخاشگری» به طور ویژه به آنها پرداخته شده است و در فصل آخر به بیان برخی از انحرافات دیگر و تاثیرگذار در ناپایداری خانواده می‌پردازیم.

عنوان فصل دوم عبارت است از: انحراف در رفتارهای جنسی بین همسران که شامل موضوعات زیر می‌باشد: تعریف انحراف رفتاری جنسی، اهمیت رابطه جنسی همسران، جایگاه رابطه جنسی از منظر دین، تاثیر انحرافات جنسی درون خانواده بر تزلزل خانواده، سرد مزاجی مردان و زنان از دیدگاه اسلام و زمینه‌های و راه کار پیشنهادی اسلام، تاثیر انحرافات جنسی برون خانواده بر تزلزل خانواده، ریشه‌های انحراف جنسی برون خانواده و راه کار دین.

عنوان فصل سوم عبارت است از: خشونت و پرخاشگری که شامل موضوعاتی همچون: تعریف و ماهیت پرخاشگری، ضرورت وجود قوه غضب، دیدگاه‌ها در مورد پرخاشگری، غضب از منظر دین، اهمیت و تاثیر پرخاشگری بر ناپایداری خانواده، تاثیر پرخاشگری والدین بر فرزندان، علل پرخاشگری، راه کار دین به منظور دفع و رفع پرخاشگری با سه شیوه شناختی، عاطفی و رفتاری، حسن معاشرت با همسر و خانواده، جایگاه محبت در استحکام خانواده می‌باشد.

عنوان فصل چهارم عبارت است از «چند رفتار انحرافی تاثیرگذار» که خود به انحرافات رفتاری زیر تقسیم می‌شود: